

Баба Параска та баба Палажка (скорочено)

Іван Нечуй-Левицький

Іван Нечуй-Левицький

Баба Параска та баба Палажка

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

НЕ МОЖНА БАБІ ПАРАСЦІ ВДЕРЖАТЬСЯ НА СЕЛІ

У цій гумористичній повісті у ролі оповідачки виступає баба Параска, яка нарікає на сусідів, з яких найбільше їй допекла "капосна баба Палажка Солов'їха". Параска вважає себе доброю, чоловіка свого Омелька – красивим, а Палажку з її чоловіком Соловейком вважає чи не найгіршими людьми на світі.

Одного разу Палажка помилково вижала півкопи на полі Параски (їхні поля межували), а потім попросила Параску заплатити їй за роботу, але сусідка відмовилася. Наступного дня вже обидві жінки жали на полі. З Палажкою був чоловік, дочка і пасинок. Параска не обзивалася до сусідів, а Палажка усе кричала, щоб та обізвалася. Параска відійшла на самісінький край різи, та раптом покотилась в рів і підвернула ногу. Палажка ж кричала: "Бодай була й другу ногу зломила!"

Параска розповідає, що Палажка називає її поповою сучкою, але сама бігала скаржитись до попа на свого чоловіка та на пасинка, які побили її. На думку Параски, Палажка сама винна, бо перша вчепилася пасинка. Параска сліпа на одне око, але вважає, що добре бачить усе, що діється.

Кожного року Палажка ходить на Великдень до Києва і їсть паску у святих печерах. Перед походом до Києва вона просить в усіх прощення, але коли повертається додому, знову лається і плеще язиком. На поминках і хрестинах вона завжди перша, навіть коли її не просили, а в церкві усіх повчає, як хреститися і молитися.

Якось підсвинок Параски заскочив у город Палажки. Параски саме не було вдома, тому Палажка, щоб відшкодувати шкоду від підсвинка у своєму городі, вибрала усю цибулю з городу Параски і продала жидам. Параска пішла до попа та все розказала про Солов'їху. Од того часу, Палажка називала сусідку поповою сучкою. Та коли Соловейко поб'є Палажку, вона теж біжить до попа жалітись. Параска називає усю родину Палажки злодіями, а її сестру і маму – відьмами.

Як на лихо, небіж Параски – Тиміш, одружився з Палажчиною дочкою Мотрею. На весілля Параска не пішла, але на третій день її небіж, забрав музики, забрав свою рідню та й потягся до Палажки просить її до себе в гості. Параска теж пішла, щоб подивитися, як вестимуть Палажку. А коло небожевих воріт Параска гукнула:

"Одчиняй, небоже, ворота, бо ведуть в твій двір саму сатану!" Палажка мовчала, але в хаті почала сваритися, а Параска взяла та й втекла.

Якось у неділю сусідки мало не помирилися. Палажка йшла з церкви, а коли побачила Параску, попросила пробачити їй. Все було наче добре, але ввечері Параска побачила на городі Палажку. Довго постоявши, вони так і не привіталися, лише витріщалися одна на одну.

Одного разу, коли була сильна спека, Параска пішла варити вечерю на городі коло криниці. Там вона побачила відро, яке забула Палажка. Параска кинула відро у кропиву, а коли прийшла сусіда, стара Левадиха, жінки змовилися скупати Палажку. Тож вони сіли в кущах, а коли прийшла Палажка і знайшла відро, обпікши ноги в кропиви, вискочили Параска і Левадиха та облили Палажку крижаною водою. Та почала клясти змовниць, а потім пішла додому. Після того вона не говорила з Параскою і обминала її. Параска ж вважала, що обливання водою було просто жартом.

Параска вважає себе доброю і говорить, що згрішила лише раз на віку, як у корчмі пробила дякові голову залізною кочергою. А винна у всьому була дячиха, яка до Парасчиного чоловіка вишкіряла зубища. Раз Параска підглядала за чоловіком і дячихою, а коли не витримала більше і вилізла з бур'янів, з другого боку, з конопель, виліз дяк. Дячиха пішла до хати, Параска – додому, а дяк з Омельком – до шинку. Та Параска знову не втерпіла і подалася в шинок. Там вона побачила, що дяк б'є Омелька. Параска кинулась між їх, щоб розборонити, вхопила залізну кочергу та й вдарила дяка по голові. У корчмі була Палажка Солов'їха, тож Параска подумала, що тепер все село знатиме про бійку.

Отак і живе Параска та все планує вибиратися на кубанські степи, бо не може на одному кутку жити разом з сусідкою Палажкою.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

II

БЛАГОСЛОВІТЬ БАБІ ПАЛАЖЦІ СКОРОПОСТИЖНО ВМЕРТИ

У цій повісті в ролі оповідачки уже виступає баба Палажка. Вона люта на Параску і в усіх бідах звинувачує саме її. Палажка розповідає, що саме її сусідка кожного дня бігає до попа, до дяка й до проскурниці, щоб поскаржитися на неї. Параска підняла проти неї всю громаду; навіть збунтувала проти Палажки її рід. Тож лишається Палажці хіба скоропостижно вмерти.

Палажка заперечує слова сусідки про те, що вона відьма. Якби вона справді була відьма, то показала б Парасці чари. Палажка хвалиться, що кожного року святкує Великдень в Києві в Лаврі. А Параска лиш раз на рік до церкви приходить, у піст сало їсть, а скоро й на нову віру до штундів пристане, як її сини. Сусідка вважає, що Параску потрібно запровадити на Сибір.

Палажка пишається тим, що молодша за Параску, яка дівкою ганяла за хлопцями, аж тини тріщали. Палажка одіслала з гарбузом двадцять пар старостів, а до Параски

ніхто з старостами і через поріг не заглядав, доки не піддурила Омелька. Хоч Параска розповідає усім, що Палажка байстрюка привела, та Палажка за того байстрюка і одпросилась, і одмолилась: виходила по монастирях та по церквах, з'їла з тридцять пасок в Києві. Коли її брав Соловейко, то знав, кого брав.

А якось Параска сама прийшла у хату до Палажки, та тільки пішла в пасинкову противну хату, де її почали приймати. Палажка підгледіла, що пасинок, невістка і Соловейко пригощають гостю. Коли Параска пішла додому, Палажку теж запросили до столу, але вона була така розлючена, що почала усім докоряти. Згодом вона стала чіплятися до чоловіка, він почав бити її, пасинок допомагав. Палажка вирвалася і побігла жалітися дочці. Та там уже була Параска. Палажка насварила дочку, а та визвірилася на матір, а за нею й чоловік її почав оступатися за свою жінку. Палажка втекла від них і пішла жалітися найменшому сину, та навіть він вважав, що Палажка сама винна.

Коли і чоловік не пожалів Палажки, вона вхопила сокиру та кинулась у пасинкову хату і почала рубати піч, комин, черінь і припічок: нехай собі вибираються. Пасинка саме не було вдома. Палажка порізала його курчата, зварила обід, пообідала і побігла з іконою Святого Миколая жалітися до священника. Потім побігла в управу до волосного. Дорогу їй перейшла Параска з порожніми відрами, але Палажка не боялася, бо мала з собою ікону.

Волосний був кумом Палажки, але вона не дочекалася від нього допомоги: за розвалену піч жінку кинули в холодну ще й штраф призначили. Палажка довго там не сиділа, бо весь час стукала, аж ікону розбила і дуже жаліла, що вчинила такий гріх. Коли жінка прибігла додому, то виявила, що москаль забрав зі скрині речі за штраф, а речі ці Палажка готувала собі на смерть.

Вирішила Палажка оженити свого сина Петра, якому тільки 18 років було, за старшу дівчину, щоб вдома було кому працювати. Хлопець послухав матір і взяв собі Олену, старшу за себе. Невістка спершу слухалася свекрухи, а потім почалися сварки. Якось Палажка поїхала в поле тільки з сином, бо посварилася з невісткою, і та відмовилася їхати. Цілу дорогу Палажка повчала сина, що матір треба слухатися. Хлопець не міг більше слухати, тому випріг з воза вола і пішов з ним додому, а Палажка лишилася сидіти на незапряженому возі. Так і побачили її люди, що в поле йшли, а Параска, що теж нагодилася, сказала: "Поганяй, бабо, та держи цабе, бо перекинешся!"

Палажка тоді сильно образилася на сина, тому зібрала речі і пішла по монастирях. Було літо, було тепло, тож вона відвідала і Київ, і Почаїв, побувала у багатьох монастирях. А коли згадувала, що рідня за нею плаче, то їй аж на серці було весело. Та от настали холоди, і Палажка мусила вернутися додому. Її радо зустріли, бо гадали, що Палажки уже й на світі нема. Того дня була субота, тож Палажка зібралася на вечірню. Та як тільки вийшла з хати і побачила Параску, відразу згадала усі свої біди, які, як вона вважала, ставалися через сусідку. Палажку відразу кольнула колька в печінки, та од того часу коле та й коле, так що й дихати не можна.

*Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу*